

СЕРІЯ «Право»

УДК 342.9

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-4\(18\)-11-23](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-4(18)-11-23)

Гаран Ольга Володимирівна доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного та господарського права, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, тел.: (067) 999-54-25, <https://orcid.org/0000-0002-6757-6309>

Степанова Тетяна Валеріївна доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри конституційного права та правосуддя, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, тел.: (050) 390-24-14, <https://orcid.org/0000-0002-7419-0770>

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЇХ ДИСКРЕЦІЇ

Анотація. У статті розкрито проблематику окремих питань дискреції (судового розсуду) адміністративних судів. У статті визначено дискреційні повноваження у сфері адміністративного судочинства як предмет розгляду публічно-правових спорів. Звертається увага на тому, що обмеження розсуду суду є складовою питання щодо судового розсуду. Обґрунтовано, що актуальність проблеми обмеження суддівського розсуду(дискреції) зумовлена тим, що це правове явище у судовому процесі тісно пов'язане з охороною й втіленням прав, свобод і інтересів особи; зі здійсненням справедливого адміністративного судочинства; включає потенційну корупційну складову та може виступити правовою передумовою для свавілля органів влади. Зазначено, що одним із основних напрямів забезпечення збалансованого розвитку правосуддя в сучасних умовах є цифрова трансформація, яка охоплює практично всі стадії адміністративного судового процесу і усі інстанції адміністративного судочинства та розширює спектр реалізації суддівського розсуду. Автори звертають увагу на положення проекту Закону № 9090 про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо цифровізації судочинства у сенсі визначення тенденцій розвитку суддівського розсуду. Зазначено, що під впливом діджиталізація правосуддя будуть змінюватися межі та варіативність

суддівського розсуду. Виділено три основні доктринальні підходи до розуміння правової природи судового розсуду, а саме: 1) це повноваження адміністративних судів; б) це їх право; в) це їх обов'язок. Звертається увага, що під впливом цифровізації суспільства й правосуддя розширюється спектр реалізації суддівського розсуду. Виявлено основні проблеми національного законодавства в сенсі реалізації дискреційних повноважень у сфері адміністративного судочинства, а саме: а) відсутність чітких правил щодо межі судового втручання в дискреційні повноваження адміністративних органів; б) відсутність розмежування між дискреційними повноваженнями виборних та невиборних органів влади що ускладнює розгляд адміністративних справ; в) не визначено різницю в обсязі повноважень суду при перегляді індивідуальних та колегіальних рішень; г) поняття «тлумачення законів» та «дискреція» недостатньо розмежовані та інші.

Ключові слова: дискреція, діджиталізація, суддівський розсуд, адміністративні суди, судочинство, захист прав і свобод осіб, правосуддя.

Haran Olha Volodymyrivna Doctor of Juridical Sciences, Professor the Department of Administrative and Commercial Law, Odesa I. I. Mechnikov National University, Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odesa, tel.: (067) 999-54-25, <https://orcid.org/0000-0002-6757-6309>

Stepanova Tetiana Valeriivna Doctor of Juridical Sciences, Professor, Head the Department of Constitutional Law and Justice, Odesa I. I. Mechnikov National University, Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odesa, tel. : (050) 390-24-14, <https://orcid.org/0000-0002-7419-0770>

CERTAIN ISSUES OF THE ACTIVITIES OF ADMINISTRATIVE COURTS IN THE CONTEXT OF THE EXERCISE OF THEIR DISCRETION

Abstract. The article reveals the problems of individual issues of discretion (judicial discretion) of administrative courts. The article defines discretionary powers in the field of administrative proceedings as the subject of consideration of public legal disputes. Attention is drawn to the fact that the limitation of the court's discretion is a component of the issue of judicial discretion. It is substantiated that the relevance of the problem of limiting judicial discretion is due to the fact that this legal phenomenon in the judicial process is closely related to the protection and implementation of the rights, freedoms and interests of the person; with the implementation of fair administrative proceedings; includes a potential corruption component and can act as a legal prerequisite for the arbitrariness of authorities. It

is noted that one of the main directions of ensuring the balanced development of justice in modern conditions is digital transformation, which covers almost all stages of the administrative judicial process and all instances of administrative proceedings and expands the range of judicial discretion. The authors draw attention to the provisions of the draft Law No. 9090 on amendments to some legislative acts regarding the digitalization of judicial proceedings in the sense of determining trends in the development of judicial discretion. It is noted that under the influence of the digitalization of justice, the limits and variability of judicial discretion will change. There are three main doctrinal approaches to understanding the legal nature of judicial discretion, namely: 1) it is the authority of administrative courts; b) it is their right; c) it is their duty. Attention is drawn to the fact that under the influence of digitalization of society and justice, the range of exercise of judicial discretion is expanding.

The main problems of national legislation in the sense of the implementation of discretionary powers in the field of administrative proceedings were identified, namely: a) lack of clear rules regarding the limits of judicial intervention in the discretionary powers of administrative bodies; b) lack of distinction between the discretionary powers of elected and non-elected authorities, which complicates consideration of administrative cases; c) the difference in the scope of the court's powers when reviewing individual and collegial decisions is not defined; d) the concepts of "interpretation of laws" and "discretion" are not sufficiently distinguished and others.

Keywords: discretion, digitalization, judicial discretion, administrative courts, judiciary, protection of rights and freedoms of individuals, justice.

Постановка проблеми. Судовий захист прав, свобод та інтересів осіб – це один із ефективніших видів державного захисту прав і свобод осіб, зважаючи на передбачені чинним законодавством державні гарантії здійснення такого захисту та правові наслідки набуття судовими рішеннями законної сили. Суд, приймаючи судові рішення, в деяких випадках стикається з необхідністю здійснювати певні судові дії у межах судового розсуду, але із урахуванням принципів неупередженості та незалежності системи правосуддя, що тісно пов'язано з гарантіями неупередженості судового процесу, які закріплені у вимогах національного законодавства та віддзеркалюють імперативи статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція). Як зазначено у ст. 6 Конвенції, метою забезпечення незалежності судової влади є гарантування кожній особі основоположного права на розгляд справи справедливим судом лише на законній підставі та без будь-якого стороннього впливу[1].

В Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про незалежність, дієвість та роль суддів – CM/Rec (2010)12, зазначено, що

«судді повинні мати необмежену свободу щодо неупередженого розгляду справ відповідно до законодавства та власного розуміння фактів»[2].

Незалежність суддів – це не просто гасло, а дієвий інструмент для функціонування самостійної гілки державної влади – судової, яка забезпечує об'єктивний й неупереджений розгляд та здійснює вирішення справи і сприяє захисту прав, свободи й інтересів осіб.

Незалежність суддів передбачає, що під час розгляду й вирішення спорів, судді керуються професійною правосвідомістю і діють в умовах, що виключають зовнішній вплив на них. І однією із важливих складових частин правозастосовної діяльності адміністративних судів є судовий розсуд (дискреція). У багатьох випадках надмірне і деталізоване регулювання законодавством публічно – правових відносин є недоцільним та неможливим у зв'язку із різноманітністю життєвих ситуацій та обставин; наявністю дефектів законодавчої техніки; швидкою трансформацією суспільства та пов'язаних із ним відносин та інше. Вирішення відповідних суперечливих питань здійснюється шляхом делегування адміністративному суду повноважень на вирішення публічно-правового спору із врахуванням реальних обставин справи. Суд, наділений певними дискреційними повноваженнями, під час розгляду та вирішення справи здійснює вибір належного варіанту поведінки, і таким чином здійснюється конкретизація загальних положень права.

У національному правовому просторі цей правовий феномен має назву – судовий розсуд (дискреція).

Дискреційні повноваження дають можливість органу державної влади, ... приймати максимально зважені та справедливі рішення під час правозастосування [3, с. 5].

Останнім часом питання щодо реалізації дискреційних повноважень адміністративними судами привертає все більше уваги наукової спільноти та громадськості, особливо в контексті встановлення їх меж та обмеження. Важливою складовою дискреції є її обмеження. Актуальність проблеми обмеження суддівського розсуду(дискреції) зумовлена тим, що це правове явище у судовому процесі тісно пов'язане з охороною й втіленням прав, свобод і інтересів особи; зі здійсненням справедливого адміністративного судочинства; включає потенційну корупційну складову та може виступити правовою передумовою для свавілля органів влади.

Саме тому, виважене розуміння меж судового розсуду, формулювання особливостей його вираження та встановлення його загальних властивостей, які сприяють реалізації завдання адміністративного судочинства є одним з актуальних завдань сучасної науки адміністративного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики дискреції суду в сенсі її поняття, змісту, значення, мети та інших важливих аспектів, які дозволяють розкрити її сутність, привертають увагу багатьох: науковців, суддів, правників та представників громадськості. Окремі погляди на розуміння й вирішення проблемних питань щодо дискреційних повноважень суду було розглянуто у роботах В. Бевзенко, Л. Байрачної, Н. Блажівської, Я. Берназюка, І. Верби, Едіт Целлер, Р. Куйбіди, Р. Мельника, Г. Мельника, В. Гаращука, О. Губської, О. Жильцова, В. Колпакова, А. Коренева, Є. Курінного, О. Крижової, О. Констанція, Г. Панової, В. Перепелюка, А. Петрова, М. Понзеля, О. Сеньківа, М. Смоковича, А. Шевченко та інших вчених. На підставі аналізу наукової публіцистики і враховуючи стрімкі зміни в національному законодавстві та суспільстві, під впливом євро інтеграційного процесу й воєнного стану, можливо констатувати, що особливостям реалізації дискреційних повноважень адміністративними судами в сучасних реаліях присвячено недостатньо уваги, тому дана тематика є актуальною та потребує подальших наукових досліджень.

Метою статті є дослідження окремих нюансів реалізації дискреції (розсуду) суду у контексті адміністративного судочинства під впливом викликів сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Серед проблем реформування судової системи України одне з центральних місць посідає проблема суддівського розсуду, що має багато різних аспектів та проявів. Також, на пошук оптимальної моделі трансформації адміністративного судочинства під впливом сучасних викликів істотно впливає механізм реалізації дискреційних повноважень судами.

Глибоке наукове осмислення розсуду судами (дискреції), як правового феномену, дозволяє перевести адміністративне судочинство на більш прогресивний рівень. Це пов'язано із тим, що судовий розсуд, який знаходить своє відображення у судових рішеннях прийнятих із урахуванням принципів національного та європейського права та забезпечує дотримання балансу між публічним та приватним інтересом [4, с. 31].

Реалізація дискреційних повноважень органічно пов'язана з ефективним, справедливим правосуддям. Судова дискреція (суддівський розсуд) – це вид правозастосовної діяльності, який передбачає надання для суду у випадках, передбачених правовими нормами, повноважень з вибору рішення у межах, встановлених законом, виходячи із принципів права та конкретних обставин справи з метою винесення законного, справедливого та обґрунтованого рішення [5, с.12].

О. Панасюк, проаналізувавши існуючі наукові підходи до визначення суддівського розсуду зробити висновок про наявність двох основних груп

концепцій: динамічних і статичних 1) динамічна визначає розсуд у діяльності суду як інтелектуально–вольову владну діяльність, сутність якої полягає у наданні правозастосовному суб'єкту у відповідних випадках повноваження вирішувати спірне правове питання, виходячи із цілей та принципів права, інших загальних положень закону, конкретних обставин справи, справедливості тощо;

2) статичний, що розглядає природу розсуду з позицій змісту повноважень суду, що становлять його права та обов'язки, тобто правомочність суду, надану державою [6, с. 250].

На рівні наукової полеміки існують різні концепції щодо розуміння сутності судової дискреції. Наведемо деякі.

Так, на підставі аналізу наукової літератури можливо виділити три основні доктринальні підходи на правову природу судового розсуду.

Перша концепція передбачає, що судовий розсуд це повноваження адміністративних судів.

Наприклад, Едіт Целлер, Роман Куйбіда, Роман Мельник, наголошують, що «дискреція ... будучи видом повноваження адміністративного органу, надає останньому певний простір, оскільки він може здійснювати вибір між декількома допустимими під кутом зору закону (права) рішеннями. Він може діяти або не діяти, а коли він діє, то обирає один або декілька з можливих варіантів дій» [3, с. 6].

Такої ж позиції дотримуються більшість англійських науковців. В англійській науковій літературі домінує позиція, що «дискреції це не обов'язок, а повноваження адміністративного органу, оскільки юридична концепція дискреції передбачає можливість вибору між альтернативними способами дій та/або бездіяльністю. У разі, якщо законодавство передбачає прийняття лише певного конкретного рішення, то це не є реалізацією дискреції (повноважень), а є виконанням обов'язку» [10, 97], [3, с. 11].

Х. Мейсон (нім. *H. Maurer*), розділяючи ідею про віднесення дискреції до повноважень, конкретизуючи цю тезу, наголошуює на тому, що «застосування адміністративного розсуду має бути завжди зв'язаним з конкретним випадком, що, як наслідок, виключає застосування «загального розсуду», тобто заборон чи обмежень, спрямованих на майбутнє» [11, 97], [3, с. 11].

Прихильники другої концепції звертають увагу, що дискреції суду – це його обов'язок. І наголошують, якщо законодавство передбачає прийняття лише певного конкретного рішення, то це не є реалізацією дискреції (повноважень), а є виконанням обов'язку.

О. Л. Жильцов, розглядаючи суддівський розсуд як повноваження, обрати між двома чи більше альтернативами, наголошує саме на те, що

реалізація дискреційних повноважень судом – це не стільки є правом скільки його обов'язком [5, с.11].

Дана позиція автора повністю корелюється з положеннями п.1 ч. 7 ст. 56 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [7], де зазначено, що основним обов'язком судді є своєчасно, справедливо та безсторонньо розглядати і вирішувати судові справи відповідно до закону з дотриманням засад і правил судочинства.

Третя позиція передбачає, що реалізація судової дискреції – це право суду. Наприклад, О.Сеньків звертає увагу, що судовий розсуд в адміністративному судочинстві – це передбачене законодавством право суду, яке реалізується з дотриманням встановленої процедурної форми здійснення правосуддя в адміністративних справах, надає йому можливість під час прийняття судового рішення (вчинення процесуальної дії) вибрати з декількох варіантів рішення(дії), встановлених законом, чи визначених на його основі судом (повністю або частково за змістом та/ чи обсягом), найбільш оптимальний у правових і фактичних умовах розгляду та вирішення конкретної справи, з метою забезпечення верховенства права, справедливості й ефективного поновлення порушених прав та інтересів учасників процесу [8, с.14], [9.с.25].

Річард Б. Шпіндл (*анг. Richard B. Spindle*) звертає увагу, що «головна ідея такого механізму полягає в тому, що судовий розсуд надається судам з урахуванням визнання індивідуальності кожної справи, і тому рішення мають ґрунтуватися на конкретних обставинах справи, а не на суворому застосуванні закону» [12].

Ряд науковців висловлюють цікаву думку, що дискреції проявляється і у випадку коли суддя здійснює вибір між можливостями застосування позитивного і природного права. «Судова дискреція потенційно можлива навіть щодо тих спірних правовідносин, котрі регулюються абсолютно визначеними правовими нормами. Така можливість обумовлена визнанням принципу верховенства права, на підставі якого суддя з метою винесення справедливого рішення має право відступити від чітких однозначних вказівок правових норм і вирішити конкретну справу, керуючись принципами права. [13]; [14].

І. Верба зазначає, що в більшості випадків дискреція суду та її межі аналізуються у негативному аспекті, хоча судовий розсуд має і позитивне забарвлення[15, с.303]. Авторка наголошує, що судовий розсуд – це правозастосовна діяльність суду, передбачена правовими нормами, що вчиняється у передбачений процесуальним законом спосіб, з метою ефективного захисту порушених прав, свобод та інтересів особи, із забезпеченням завдань та додержанням принципів судочинства [15, с.305].

Тобто, судовий розсуд буде мати позитивний суспільний ефект якщо він відповідає критеріям верховенства права, обґрунтованості і вмотивованості.

Олена Губська акцентує увагу на тому, що «суд має зважати на засади судочинства, приписи норм матеріального і процесуального права, обставини справи, позовні вимоги та обґрунтування позову, адміністративно-правовий статус відповідача і його повноваження, позицію відповідача, моральні принципи та інші чинники. ... У разі відсутності закону він застосовує аналогію закону або аналогію права [16].

Цікавим є підхід до застосування, а точніше не застосування аналогії закону або права, у форматі французької юридичної традиції, що жодна «аналогія» як така не застосовується, навіть для «юридичних прогалів» (яких немає в доктрині). Замість того, щоб застосовувати «аналогію», вона посилається на «загальні принципи» або «загальні норми», що виходять із правових норм, створених суддями, або просто на загальні правові положення[3, с.17].

Слід зауважити, в адміністративних судах підлягають захисту не усі права, свободи та інтереси особи. Вказане впливає, насамперед, із норм ч. 2 ст. 19 КАС України, якими передбачено, що юрисдикція адміністративних судів не поширюється на справи: 1) що віднесені до юрисдикції Конституційного Суду України; 2) що мають вирішуватися в порядку кримінального судочинства; 3) про накладення адміністративних стягнень, крім випадків, визначених цим Кодексом; 4) щодо відносин, які відповідно до закону, статуту (положення) громадського об'єднання, саморегульованої організації віднесені до його (її) внутрішньої діяльності або виключної компетенції, крім справ у спорах, визначених законодавством.

Тобто, законодавством чітко визначаються підстави, межі та механізми реалізації дискреції адміністративних судів. Наприклад, вибір способу реагування судом на зловживання особами своїми процесуальними правами. Так, відповідно до п. 2 ч.1 ст. 149 КАСУ, за зловживання процесуальними правами, вчинення дій або допущення бездіяльності з метою перешкоджання судочинству, передбачено штраф у сумі від 0,3 до трьох розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб [17].

На рівні Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАСУ), законодавством закріплено багато випадків (понад 70), коли суди можуть реалізувати свої дискреційні повноваження. Так, посилення на застосування суддівського розсуду у контексті КАСУ окреслюється такими словосполученнями, як «суд може», « за ініціативою суду». На підставі суддівського розсуду вирішуються багато питань, зокрема: (1) вибір провадження, у якому буде розглядатися адміністративна справа, але потрібно враховувати вимоги ч.4 ст. 12 КАСУ; (2) вирішення питань

достатності доказів, враховуючи вимоги ст. 76 КАСУ;(3) вибір строку складання повного судового рішення; (4) вибір долі певного клопотання; (5) адміністративний суд, у разі задоволення позову може обрати ... спосіб захисту прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, який не суперечить закону і забезпечує ефективний захист таких прав, свобод та інтересів (п. 10 ч. 1 ст. 245 КАСУ) [17]; (6) під час оперативного застосування та впровадженні нових механізмів, що дозволяють здійснювати всю комунікацію з судом та роботу дистанційно; (7) суд розглядає адміністративні справи за позовною заявою, поданою відповідно до вимог КАС України, в межах позовних вимог. Суд може вийти за межі позовних вимог, якщо це необхідно для ефективного захисту прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень(ч.2 ст. 9 КАСУ);(8) та інші.

Питання щодо здійснення дискреції адміністративними судами і судовий контроль за її реалізацією стали предметом Моніторингу адміністративного судочинства в Україні, здійсненого Проектом ЄС «Право-Justice». Дослідження виявило основні проблеми національного законодавства, а саме : а) відсутні чіткі правила щодо межі судового втручання в дискреційні повноваження адміністративних органів; б) немає розмежування між дискреційними повноваженнями виборних та невиборних органів влади; в) не визначено різницю в обсязі повноважень суду при перегляді індивідуальних та колегіальних рішень; г) поняття «тлумачення законів» та «дискреція» недостатньо розмежовані у всіх сферах української юридичної доктрини [3].

В даному випадку це ті проблемні точки, які потребують всебічного та найшвидшого вирішення, бо викликами часу є дотримання чинників ефективної діяльності органів судової влади. Адміністративні суди мають стратегічне значення в системі національного правосуддя, у зв'язку із спроможністю цих судів ефективно і оперативно реагувати на зміни в суспільстві та інші виклики часу, а це обумовлює здійснення трансформації і постійне вдосконалення діяльності цих органів під впливом багатьох детермінантів. Без сумніву, реаліями сьогодення є проникнення новітніх сучасних технологій в усі сфери суспільного життя, в тому числі і в діяльність судів.

Одним із основних напрямів забезпечення збалансованого розвитку правосуддя є цифрова трансформація, яка охоплює практично всі стадії адміністративного судового процесу та усі інстанції адміністративного судочинства. У цьому контексті є потреба уточнення, що під впливом

діджиталізації розширюється спектр реалізації суддівського розсуду. Наприклад, цікавими є положення проекту Закону № 9090 про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо цифровізації судочинства. ... Мета змін – удосконалити систему дистанційного судочинства та запровадити нові засоби для здійснення правосуддя. Зміни, зокрема, стосуються можливості для суддів та секретарів проводити судові засідання в дистанційному режимі поза залом суду, а також можливості допиту свідків та експертів та надання ними показань в режимі онлайн.[18] та інші.

Звісно, визначені вище прояви реалізації дискреційних повноважень суду ще не зазначені на законодавчому рівні, але в повній мірі визначають вектори трансформації суддівського розсуду у контексті національного правового простору. Тобто, безумовно під впливом цифровізації (діджиталізація) правосуддя будуть змінюватися межі та варіативність суддівського розсуду.

Наприклад, підтвердження особи учасника судового процесу буде здійснюватися із застосуванням електронного підпису, а якщо особа не має такого підпису, у порядку, визначеному Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» або Державною судовою адміністрацією України.

Висновки. Так, на підставі аналізу наукової літератури можливо виділити три основні доктринальні підходи на правову природу судового розсуду, а саме: 1) це повноваження адміністративних судів; б) це їх право; в) це їх обов'язок.

Основними проблемами національного законодавства у контексті реалізації дискретних повноважень судів є :

а) відсутність чітких правил щодо межі судового втручання в дискреційні повноваження адміністративних органів;

б) не визначено різницю в обсязі повноважень суду при перегляді індивідуальних та колегіальних рішень;

в) поняття «тлумачення законів» та «дискреція» недостатньо розмежовані у всіх сферах української юридичної доктрини та інші.

Звертається увага, що під впливом цифровізації суспільства й правосуддя розширюється спектр реалізації суддівського розсуду. У цьому контексті цікавими є положення проекту Закону № 9090 про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо цифровізації судочинства.

Література:

1. European Convention on Human Rights Retrieved. (1950). Retrieved from: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf (дата звернення: 19.04. 2023).

2. *Recommendation CM/Rec (2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities*. Retrieved from: <https://rm.coe.int/cmrec-2010-12-on-independence-efficiency-responsibilities-of-judges/16809f007d> (дата звернення: 19.04. 2023).
3. Едіт Целлер, Куйбіда Р., Мельник Р.. Дискреція адміністративних органів і судовий контроль за її реалізацією. Вересень, 2020. 54 с. URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/sud4857/zvit_dyskreciia.pdf (дата звернення: 19.04. 2023).
4. Гаран О.В., Степанова Т.В. До питання дискреційних повноважень адміністративних судів. *Наука і техніка сьогодні: Серія «Право»*, 2023. № 3(17). С. 22-35. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/issue/archive> (дата звернення: 21.04. 2023).
5. Жильцов О. Л. Поняття і підстави судової дискреції (суддівського розсуду). *Юридичний бюлетень*, 2017. Випуск 4. С. 10-17. URL: http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2017/4_2017/3.pdf (дата звернення: 19.04. 2023).
6. Панасюк О. Дискреційні повноваження суду в кримінальному судочинстві України: теоретичні аспекти. *Вісник Академії правових наук України : Збірник наукових праць*. 2011. № 4. С. 248–258. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/varpu_2011_4_27. (дата звернення: 19.04. 2023).
7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 20.04. 2023).
8. Сеньків О. І. Судовий розсуд в адміністративному судочинстві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ірпінь, 2012. 20 с. (дата звернення: 19.04. 2023).
9. Байрачна Л. К., Бондар Т. І. Суддівський розсуд як інструмент забезпечення справедливості судочинства. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2021. Випуск 6(41), С.22 – 27. (дата звернення: 18.04. 2023).
10. Nedjatigil, Zaim M. Judicial Control of Administrative Discretion: A Comparative Study (Great Britain, France, Germany, Netherlands, Italy). *Anglo-American Law Review* 14.2 (1985), p. 97. Retrieved from: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/602/690/8dd/6026908dd95a1826017060.pdf>
11. Maurer H. *Algemeines Verwaltungsrecht*. Verlag C.H. Beck, München, 2011, S. 148.
12. Richard B. Spindle (1947). Judicial Discretion In Common Law Courts. *Washington and Lee Law Review*. Vol. 4, Issue 2, Article 3. P. 15 Retrieved from: <https://scholarlycommons.law.wlu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4244&context=wlulr>
13. Мельник Г.П. Судовий розсуд (дискреція) як явище правової дійсності URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5938/Melnyk_Sudovyi_rozsud_dyskretsia_yak_yavyshe.pdf?sequence=1&isAllowed=y.5. (дата звернення: 19.04. 2023).
14. Minakova Ye., Nalyvaiko I. Application of mediation in the resolution of public legal disputes with the participation of local governments. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2022. No 3 (47). С. 223–227.
15. Верба І.О. Судовий розсуд як позитивний обов'язок. С.303-<https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/9494/1/%D0%92%D0%95%D0%A0%D0%A5%D0%9E%D0%92%D0%95%D0%9D%D0%A1%D0%A2%D0%92%D0%9E%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%90-2022.pdf> (дата звернення: 20.04. 2023).
16. Губська О. Дискреція та її межі: що говорить про це національне та міжнародне законодавство URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1050270/>(дата звернення: 18.04. 2023).
17. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>(дата звернення: 18.03. 2023).
18. Сівовна Ю., Борисенко А. Нове у цифровізації правосуддя: суд по відеозв'язку

та присяга онлайн (06 квітня 2023р.). URL : <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/nove-u-cifrovizaciji-pravosuddya-sud-po-videozvyazku-ta-prisyaga-onlayn.html> (дата звернення: 19.04. 2023).

References:

1. European Convention on Human Rights Retrieved (1950). Retrieved from: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf
2. Recommendation CM/Rec(2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities. Retrieved from: <https://rm.coe.int/cmrec-2010-12-on-independence-efficiency-responsibilites-of-judges/16809f007d>
3. Edit, Tseller, Kuibida, R.& Melnyk, R. Dyskreziia administratyvnykh orhaniv i sudovi kontrol za yii realizatsiieiu (2020). [Discretion of administrative bodies and judicial control over its implementation] Retrieved from: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/sud4857/zvit_dyskreziia.pdf [in Ukrainian].
4. Haran, O.V., Stepanova, T.V. (2023). Do pytannia dyskreziinykh povnovazhen administratyvnykh sudiv [Regarding the issue of discretionary powers of administrative courts]. Retrieved from: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/issue/archive> [in Ukrainian].
5. Zhylytsov, O. L. (2017). Poniattia i pidstavy sudovoi dyskreziyi (suddivskoho rozsudu). [Concept and grounds of judge discretion]. Retrieved from: http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2017/4_2017/3.pdf[in Ukrainian].
6. Panasiuk, O. (2011). Dyskreziini povnovazhennia sudu v kryminalnomu sudochynstvi Ukrainy: teoretychni aspekty [Discretionary powers of the court in the criminal justice system of Ukraine: theoretical aspects]. Retrieved from: <https://dSPACE.nlu.edu.ua/handle/123456789/7460> [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy Pro sudoustrii i status suddiv [On the Judiciary and the Status of Judges] № 1402-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> [in Ukrainian].
8. Senkiv O. I. Sudovi rozsud v administratyv-nomu sudochynstvi : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk (2012) [Judicial discretion in administrative proceedings] [in Ukrainian].
9. Bairachna, L. K. & Bondar, T. I. Suddivskyi rozsud yak instrument zabezpechennia spravedlyvosti sudochynstva [Judicial discretion as a means of ensuring justice of judiciary]. Retrieved from: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/960/1320> [in Ukrainian].
10. Nedjatigil, Zaim M. Judicial Control of Administrative Discretion: A Comparative Study (Great Britain, France, Germany, Netherlands, Italy). *Anglo-American Law Review* 14.2 (1985), p. 97. Retrieved from:
11. Maurer H. *Algemeines Verwaltungsrecht*. Verlag C.H. Beck, München, 2011, S. 148.
12. Richard B. Spindle. (1947). Judicial Discretion In Common Law Courts. *Washington and Lee Law Review*. Volume 4, Issue 2, Article 3. P. 15 Retrieved from: <https://scholarlycommons.law.wlu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4244&context=wlulr>
13. Melnyk, H.P. Sudovi rozsud (dyskreziia) yak yavyshe pravovoi diisnosti [Judicial discretion as a phenomenon of legal system]. Retrieved from: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5938/Melnyk_Sudovi_rozsud_dyskreziia_yak_yavyshe.pdf?sequence=1&isAllowed=y.5. [in Ukrainian].
14. Minakova Ye., Nalyvaiko I. Application of mediation in the resolution of public legal disputes with the participation of local governments. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2022. No 3 (47). C. 223–227
15. Verba, I.O. Sudovi rozsud yak pozytyvnyi obov'язok.P.303. [Judicial discretion as a positive duty] Retrieved from: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/9494/1/%D0%92%D0%95%D0%A0%D0%A5%D0%9E%D0%92%D0%95%D0%9D%D0%A1%D0%A2%D0%92%D0%9E%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%90-2022.pdf> [in Ukrainian].

16. Hubska, O. Dyskretniia ta yii mezhi: shcho hovoryt pro tse natsionalne ta mizhnarodne zakonodavstvo [Discretion and its limits: what national and international law says about it]. Retrieved from: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1050270> [in Ukrainian].

17. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy (2005). [Codex administrativnoho sudochynstva Ukrainy]. [in Ukrainian].

18. Sivovna Yu., Borysenko A. Nove u tsyfrovizatsii pravosuddia: sud po videozviazku ta prysiaha onlain (2023) [What's new in the digitalization of justice: video court and online swearing] .Retrieved from: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/nove-u-cifrovizaciyi-pravosuddya-sud-po-videozvyazku-ta-prisyaga-onlayn.html> [in Ukrainian].